

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

Cofnodion a gynhaliwyd ar Dydd Mawrth, 19 Chwefror 2019

PRESENNOL: (Cadeirydd)
(Is-Gadeirydd)

Y Cyngorwyr G O Jones, Alun W Mummery, Dylan Rees a Alun Roberts

WRTH LAW:

YMDDIHEURIADAU: Cyngorydd Glyn Haynes, Christopher Thomas a Rheinallt Thomas

**HEFYD YN
BRESENNOL:**

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Datganodd y Cyngorydd Gwilym O Jones ddiddordeb personol mewn perthynas ag Eitem 6 - Hunan Arfarniad Ysgolion, gan ei fod yn Lywodraethwr yn Ysgol Y Fali.

2 COFNODION CYFARFOD - 9 HYDREF. 2018

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y CYSAG a gynhaliwyd ar 9 Hydref, 2018 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

Materion yn Codi:-

- Yn dilyn cais gan y CYSAG i Gymdeithas CYSAGau Cymru gynnwys Addoli ar y Cyd ar raglen ei gyfarfod nesaf, cyfeiriodd y Cadeirydd at eitem 9 cofnodion cyfarfod diwethaf Cymdeithas CYSAGau Cymru, a gynhaliwyd ar 20 Tachwedd, 2018, sy'n datgan fod aelod o Gymdeithas CYSAGau Cymru wedi paratoi dogfen ar Addoli ar y Cyd fydd yn cael ei chylchredeg i bob Awdurdod Lleol yng Nghymru. Adroddodd y Cadeirydd y bydd modd i'r Pwyllgor benderfynu a roddwyd sylw i'w pryderon ar ôl i'r CYSAG dderbyn copi ohoni.
- Cyfeiriodd y Cadeirydd hefyd at eitem 7 yng nghofnodion Cymdeithas CYSAGau Cymru, sy'n datgan fod y Gymdeithas wedi ysgrifennu at Mr Arwyn Thomas, Prif Weithredwr GwE, i fynegi pryder fod GwE wedi tynnu cefnogaeth arbenigol Addysg Grefyddol oddi ar y CYSAGau.
- Cadarnhaodd Clerc y CYSAG ei bod wedi cysylltu ag Eglwys Bresbyteraidd Cymru yn gofyn i'r Eglwys enwebu aelod fel cynrychiolydd ar y CYSAG, a disgwylir am ymateb ganddynt.
- Adroddodd y Clerc fod y Pennaeth Dysgu wedi cytuno y bydd Ms Meinir Hughes, cyn Ymgynghorydd Her GwE, yn cynorthwyo Mrs Helen Bebb a Mrs Heledd Hearn i baratoi Adroddiad Blynyddol y CYSAG ar gyfer 2018/19.
- Nodwyd fod y Cadeirydd a'r Clerc yn cynnal trafodaethau ynghylch trefniadau i fynychu cyfarfod Penaethiaid Ysgolion Uwchradd Ynys Môn.
- Nodwyd fod angen gwneud mwy i godi ymwybyddiaeth am rôl a chyfrifoldeb y CYSAGau yn y sector cynradd.

Gweithredu:

Gwahodd y Cadeirydd i fynychu'r Fforwm Ysgolion Cynradd er mwyn profi arfer dda yn ysgolion Ynys Môn, yn ogystal â chodi proffil y CYSAG yn y sector.

- Cadarnhaodd y Clerc ei bod wedi ysgrifennu at Ysgol Rhosybol, Ysgol Bryngwran ac Ysgol Gynradd Llanfairpwll i'w llongyfarch ar eu llwyddiant ar ôl iddynt dderbyn adroddiadau arolygiadau Estyn ardderchog.
- Mewn ymateb i'r camgymeriad yn y papur arholiad Lefel A Addysg Grefyddol cyfrwng Cymraeg, cadarnhaodd Mrs Heledd Hearn fod pob ysgol uwchradd yn Ynys Môn wedi e-bostio CBAC er mwyn mynegi eu pryderon.

Nodwyd fod athrawon wedi derbyn ymatebion cyffredinol gan CBAC yn cydnabod y camgymeriad, gan ddweud y byddai'r amryfusedd yn cael ei gymryd i ystyriaeth wrth farcio papurau. Cyfeiriodd y Cadeirydd at sylwadau Andrew Pearce yn eitem 10, cofnodion Cymdeithas CYSAGau Cymru, a oedd yn nodi:-

“Ymdriniwyd yn effeithiol iawn â'r mater, ac ni roddwyd y disgyblion dan anfantais ac ni ddyfarnwyd graddau is iddynt o ganlyniad i'r sefyllfa”.

Yn groes i sylw Mr Pearce, roedd cynrychiolwyr athrawon ar y CYSAG o'r farn fod y disgyblion wedi dioddef oherwydd y camgymeriad.

3 CYFLWYNIAD - YSGOL GYMUNED RHOSYBOL

Croesawodd y Cadeirydd Mrs Gwennan Roberts, Pennaeth Ysgol Gymuned Rhosybol, i'r cyfarfod ac fe'i gwahoddwyd i roi cyflwyniad ar waith yr ysgol mewn perthynas â'r ddarpariaeth Addysg Grefyddol.

Adroddodd y Pennaeth fod yr ysgol, yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf, wedi bod yn paratoi trosolwg o sut i symud ymlaen gyda'r cwricwlwm AG newydd a'i 4 egwyddor, a ddyfeisiwyd gan yr Athro Graham Donaldson.

Cafwyd cyflwyniad diddorol gan y Pennaeth a oedd yn rhoi gwybodaeth am y gwaith a'r gweithgareddau a gyflawnir yn yr ysgol. Nodwyd fod y plant yn mwynhau cymryd rhan mewn gweithgareddau ysgol e.e. 'Llyfr Agored', gwasanaeth boreol, gweithgareddau tymhorol, prosiectau cymunedol, ymweld â llyfudd o ddiddordeb ayb. Cyflwynwyd enghreifftiau da i'r CYSAG o sut mae disgyblion yn ymwneud â'i gilydd ac yn gweithio'n dda gyda'i gilydd. Maent yn cynnwys prosiectau ysgol, lle mae'r plant yn rhannu adnoddau, dangos empathi ac awydd i helpu eraill, a dysgu am gredoau a thraddodiadau crefyddol eraill.

Tynnodd y Pennaeth sylw at bwysigrwydd rhoi llais i ddisgyblion, a chyfle i fod yn annibynnol ac yn gyfrifol am eu gweithredoedd.

Diolchodd y Cadeirydd y Pennaeth am gyflwyniad diddorol ac am rannu arferion da'r ysgol gyda'r CYSAG.

PENDERFYNWYD nodi'r cyflwyniad a'r gwaith ardderchog y mae Ysgol Gymuned Rhosybol yn ei wneud.

4 ADRODDIAD BLYNYDDOL DRAFFT CYSAG YNYS MÔN 2017/18

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol drafft 2017/18 y CYSAG i'r Pwyllgor ei ystyried.

Adroddodd y Cadeirydd y byddai Crynodeb y Cadeirydd yn cael ei gyflwyno maes o law, ar ôl cwblhau'r adroddiad drafft terfynol.

Nodwyd fod disgyblion oedd yn astudio AG yn CA4 a CA5 wedi perfformio'n dda, gyda thri chwarter yn ennill graddau A-C, a phob disgybl yn CA5 llwyddo.

Nodwyd bod AG yn bwnc poblogaidd, gan fod traen o ddisgyblion sy'n astudio'r cwrs TGAU yn dewis y pwnc ar gyfer Lefel A. Nodwyd fod y canlyniadau yn gadarnhaol, o ystyried yr heriau'n gysylltiedig â'r cwricwlwm a diffyg yr adnoddau dwyieithog sydd ar gael i athrawon, ac mewn cymhariaeth â'r niferoedd isel sy'n dewis pynciau yn y Dyniaethau.

Gofynnodd y CYSAG a oedd camgymeriadau yn y tabl yn Adran 2.3.3 yr adroddiad ynglŷn ag arolygiadau ysgolion cynradd Estyn? Cytunodd y CYSAG i godi'r mater gyda'r swyddog sy'n gyfrifol am baratoi'r Adroddiad Blynyddol.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi cynnwys yr Adroddiad Blynyddol drafft ar gyfer 2017/18, fel y'i cyflwynwyd.**
- **Y Clerc i godi pryderon y CYSAG ynghylch y tabl yn Adran 2.3.3 yr adroddiad gyda'r swyddog sy'n paratoi'r Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2017/18.**
- **Bod fersiwn ddiwygiedig o Gyfansoddiad CYSAG, ynghyd ag unrhyw newidiadau a argymhellir gan y CYSAG, yn cael eu hanfon at y swyddog perthnasol cyn diwedd mis Chwefror, er mwyn i'r adroddiad drafft terfynol gael ei baratoi a'i gylchredeg i aelodau'r CYSAG.**

Gweithredu: Fel y nodir uchod.

5 SAFONAU ADDYSG GREFYDDOL

Cyflwynwyd adroddiad gan y Clerc i'r CYSAG, yn ymgorffori gwybodaeth o adroddiadau Arolygiadau Estyn a gynhaliwyd yn Ysgol Talwrn ac Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch, i'r CYSAG eu hystyried.

Nodwyd fod Estyn wedi adrodd fod safonau'r ddarpariaeth AG ac Addoli ar y Cyd yn dda yn y ddwy ysgol.

Adroddodd Mrs Mefys Jones-Edwards mai hi oedd cynrychiolydd yr ysgol yn ystod Arolygiad Estyn yn Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch a gynhaliwyd yn ddiweddar, ac roedd hi'n falch o fod yn rhan o drafodaethau gydag Ymgynghorwyr Her GwE. Dywedodd fod Estyn, wrth gyfeirio at safonau mewn AG, yn cyfeirio at sgiliau darllen, ysgrifennu a gwybyddol, a thynnodd sylw at y dyfyniadau a ganlyn o'r adroddiad:-

- *Mae llawer o ddisgyblion yn ddarllenwyr hyderus. Maent yn distyllu gwybodaeth berthnasol o ffynonellau amrywiol yn llwyddiannus ac yn dadansoddi testunau yn effeithiol, gan ddod i gasgliadau synhwyrol...*
- *Mae llawer o ddisgyblion yn ymateb yn fedrus i gynnwys ac arddull testunau llenyddol...*
- *Mae llawer o ddisgyblion yn ysgrifennu'n estynedig i ystod eang o bwrpasau a chynulleidfaoedd...*

Adroddodd Mrs Jones-Edwards ei bod yn falch fod AG yn derbyn sylw dyledus, yn gyfartal â phob un o bynciau eraill y cwricwlwm.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd yn yr adroddiadau hunanarfarnu.

Gweithredu: Dim

6 HUNAN ARFARNIAD YSGOLION

Cyflwynwyd adroddiadau hunanarfarnu Ysgol Gymuned Rhosybol, Ysgol Llanfairpwll, Ysgol Parc y Bont, Llanddaniel ac Ysgol y Fali i'r CYSAG eu hystyried.

Trafododd y CYSAG y diffyg ymateb cyffredinol gan ysgolion pan ofynnir iddynt gyflwyno adroddiad hunanarfarnu. Gofynnwyd a ddylai'r CYSAG roi pwysau ar ysgolion sydd heb gyflwyno adroddiadau hunanarfarnu i wneud hynny bob dwy flynedd? Nodwyd yn y gorffennol mai'r arferiad oedd i'r CYSAG ofyn i ysgolion a oedd newydd gael eu harolygu gan Estyn i gyflwyno eu hadroddiadau.

Awgrymwyd, oherwydd newidiadau yn y cwricwlwm, fod GwE, yr awdurdod lleol a'r Eglwys yn gweithio gyda'i gilydd i lunio'r model gorau ar gyfer derbyn adroddiadau hunanarfarnu gan ysgolion.

Awgrymodd y Cadeirydd, a **chytunwyd i flaenoriaethu ysgolion sydd heb gyflwyno adroddiadau hunanarfarnu yn y gorffennol.** Nodwyd mai dim ond cyflwyno copi i'r CYSAG sydd angen i ysgolion ei wneud gan ei bod yn ofynnol i ysgolion baratoi'r adroddiadau.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi cynnwys adroddiadau hunanarfarnu ysgolion.**
- **Bod y Cadeirydd yn gofyn am gefnogaeth y Pennaeth Dysgu i symud ymlaen â'r cynnig uchod.**
- **Bod y Clerc a Mrs Anest Frazer yn trafod yr opsiynau gorau ar gyfer symud ymlaen mewn perthynas ag adroddiadau hunanarfarnu ysgolion.**

Gweithredu: Fel y nodir uchod.

7 CYFANSODDIAD Y PWYLLGOR

Adolygodd y Pwyllgor Gyfansoddiad y CYSAG.

Nodwyd fod dwy sedd wag o'r enwadau crefyddol ar y CYSAG, sef Undeb Annibynwyr Cymru ac Eglwys Bresbyteraidd Cymru.

Oherwydd diffyg presenoldeb, gofynnwyd ai'r Parch Kate McClelland yw cynrychiolydd yr Eglwys Fethodistaidd ar y CYSAG?

Nodwyd fod un sedd wag ar gyfer cynrychiolydd athrawon o'r sector cynradd ar y CYSAG.

Adroddodd y Clerc y byddai'n cysylltu ag Mrs Amanda Earnshaw, yr athrawes sy'n gyfrifol am AG yn Ysgol Cybi, Caergybi, er mwyn holi a fyddai ganddi ddi-ddordeb bod yn gynrychiolydd ysgolion cynradd ar y CYSAG.

PENDERFYNWYD:-

- **Diweddar Cyfansoddiad y CYSAG.**
- **Bod y Clerc yn ysgrifennu at Ysgrifennydd Undeb Annibynwyr Cymru yn gofyn iddynt enwebu cynrychiolydd o'r Eglwys i fod yn aelod o CYSAG Ynys Môn.**
- **Bod y Clerc yn cysylltu ag Ysgrifennydd yr Eglwys Fethodistaidd i holi a yw'r wybodaeth sydd gan y CYSAG ynghylch ei gynrychiolydd yn gywir.**
- **Y Clerc i wahodd Mrs Amanda Earnshaw i gynrychioli'r sector cynradd ar y CYSAG.**

Gweithredu: Fel y nodir uchod.

8 CYMDEITHAS CYSAGAU CYMRU

Cyflwynwyd cofnodion drafft cyfarfod blaenorol Cymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 20 Tachwedd, 2018, i'r Pwyllgor eu hystyried.

Cyfeiriodd y Cydlynnydd AG at eitem 10 ar y Rhaglen – ymateb Andrew Pearce i adborth ar ganlyniadau Lefel A 2018 CBAC.

Dyweddodd y Cydlynnydd AG ei bod yn anghytuno â datganiad Mr Pearce, oherwydd er bod y graddau lefel A yn dda iawn, mae ffiniau'r graddau Athroniaeth yn isel iawn yn Lefel A a TGAU. Nodwyd fod y ffiniau presennol ar gyfer derbyn gradd C yn 60%. Lllynedd, aeth y ffin gradd C i lawr i 47%, sydd yn gallu bod yn gamarweiniol, gan fod safonau yn gostwng.

Codwyd pryderon oherwydd bod ysgolion yn dal i ddisgwyl am adnoddau dwyieithog ar gyfer maes llafur Lefel A AG. Nodwyd nad oes adnoddau Cymraeg na Saesneg ar gael ar gyfer nifer o unedau'r cwrs Lefel A. Roedd yr athrawon o'r farn ei bod yn siomedig nad oedd Llywodraeth Cymru wedi rhoi sylw i'r mater hwn.

PENDERFYNWYD y byddai'r Clerc yn anfon e-bost at Arweinydd y Cyngor er mwyn cyfleu pryderon y CYSAG i Mr Mark Drakeford, Prif Weinidog Cymru, am ddiffyg adnoddau Cymraeg mewn ysgolion.

Gweithredu: Fel y nodwyd uchod.

9 GOHEBIAETH

Adroddodd y Cadeirydd ei fod, yn ei rôl fel Cadeirydd y Cyngor Sir a Chadeirydd y CYSAG, wedi anfon e-bost at bob un o Benaethiaid ysgolion cynradd Ynys Môn yn gwahodd ysgolion i ddathlu Dydd Gŵyl Dewi gyda'r plant, drwy wneud y pethau bychan i gofio Dewi Sant. Gofynnodd i'r disgyblion adrodd yn ôl i CYSAG am yr hyn a wnaethant.

10 DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF

Nodwyd y byddai cyfarfod nesaf y CYSAG yn cael ei gynnal am 2.00 pm, dydd Mawrth, 25 Mehefin, 2019.

11 CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

PENDERFYNWYD:-

Dan Adran 100(A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, gyrru'r wasg a'r cyhoedd allan o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol oherwydd y tebygrwydd y caiff gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwneir eithriad ohoni yn Atodlen 12A (categori 16) y Ddeddf.

12 CYNRYCHIOLYDD Y DYNEIDDWYR AR CYSAG YNYS MÔN

Rhoddodd y CYSAG ystyriaeth i gais i ganiatáu i aelod o'r Grŵp Dyneiddwyr Lleol ymuno â CYSAG Ynys Môn.

Cadarnhaodd y Cadeirydd ei fod wedi derbyn ymateb gan Mr Richard Speight, Cadeirydd Grŵp Dyneiddwyr Bangor, yn dilyn ei gais am wybodaeth ynghylch aelodaeth y Grŵp. Nodwyd fod gan y Dyneiddwyr 9 aelod lleol, 3 ohonynt yn byw ar Ynys Môn.

Trafododd y CYSAG gais y Dyneiddwyr a gofynnwyd am gyngor y Swyddog Monitro ynghylch yr opsiynau posib.

Ar ôl ystyried cyngor y Swyddog Monitro, PENDERFYNODD y CYSAG fel a ganlyn:-

- Peidio â chefnogi'r penodiad ar y sail ganlynol:-
 - Er yn cydnabod cymhwyster posib, nid yw'r ymgeisydd wedi darparu unrhyw wybodaeth i awgrymu fod angen iddynt fod yn aelod er mwyn i CYSAG adlewyrchu'n briodol brif draddodiadau crefyddol Ynys Môn wrth ymgymryd â'i swyddogaethau;
 - Mae'r casgliad hwn yn seiliedig ar y ffaith, yn unol â'r wybodaeth a gyflwynwyd gan yr ymgeisydd, mai dim ond tri dilynwr sydd yn byw ar Ynys Môn; a
 - Dim ond cynrychioli eu credoau eu hunain all yr ymgeiswyr ei wneud ac nid, fel yr awgrymir yn y cais, gredoau holl boblogaeth Ynys Môn nad oes ganddynt grefydd.
- Bod y Cadeirydd yn anfon e-bost at Mr Richard Speight o Grŵp Dyneiddwyr Bangor (a chopi i Glerc y CYSAG), er mwyn ei hysbysu am benderfyniad y CYSAG.

Gweithredu: Fel y nodir uchod.

CADEIRYDD